

Vergaderjaar 2007–2008

31 474 VIII

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2008 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 en 2 (uitgaven/verplichtingen en ontvangsten)

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2008 wijzigingen aan te brengen in de departementale begrotingsstaat van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
R. H. A. Plasterk

B. BEGROTINGSTOELICHTING

Inhoud	blz.
1. Leeswijzer	3
2. Het beleid	3
2.1 Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangsten	3
2.2 Beleidsartikelen	7
2.3 Niet-beleidsartikelen	31

1. LEESWIJZER

In deze 1e suppletoire begroting van OCW zijn de effecten van besluiten van het Kabinet over de Voorjaarsnota verwerkt. Als gevolg hiervan wordt in de OCW-begroting 2008 een uitgavenpeil van € 34,7 miljard geraamd. Op de beleidsartikelen worden alleen de beleidsmatige en autonome mutaties groter dan € 2,2 miljoen toegelicht. Indien een mutatie politiek relevant is, wordt deze altijd toegelicht. Onderstaande generale mutaties worden niet meer op de beleidsartikelen toegelicht.

Dit onderdeel van de memorie van toelichting bestaat uit een algemeen deel en een artikelsgewijs deel. Het algemeen deel bevat een overzicht van toelichtingen op de volgende onderdelen:

- per saldo generale wijzigingen in de begroting 2008 (paragraaf 2.1.1.);
- wijzigingen in de onderwijsdeelname (paragraaf 2.1.2.);
- uitdeling van de loon- en prijsbijstelling (paragraaf 2.1.3).

Aansluitend wordt ook per beleidsartikel een overzicht van de wijzigingen gegeven, inclusief toelichting (paragraaf 2.2).

2. HET BELEID

2.1 Overzicht belangrijkste uitgaven en ontvangstenmutaties

2.1.1. Generale wijzigingen in de begroting 2008

In de eerste suppletoire begroting 2008 is de OCW-begroting per saldo generaal verhoogd met bijna € 0,7 miljard. Onderstaande tabel laat zien welke posten dit betreft. Na de tabel volgt een toelichting.

Tabel 1: Overzicht belangrijkste suppletoire mutaties 2008 (x € 1 miljoen)

	Artikel	Uitgaven 2008	Ontvangsten 2008
Belangrijkste suppletoire generale mutaties:			
1) Kinderopvang	24	502,0	
2) Prijscompensatie versnelling schoolboeken	3	3,5	
3) Enveloppe veiligheid (pijler 5)	16	1,0	
4) Enveloppe participatie, onderkant en armoede (pijler 4): maatschappelijke participatie	3	2,4	
5) Incidentele loonontwikkeling t.b.v. Leerkracht van Nederland	9	34,5	
6) Eindejaarsmarge 2007/2008	diversen	189,1	1,2
7) Overige kasschuiven	diversen	- 83,3	1,4
Totaal		649,2	2,6

Toelichting

1. Kinderopvang

Door het Centraal Planbureau is geraamd dat de uit te betalen kinderopvangtoeslag bij ongewijzigd beleid de komende jaren fors zal uitstijgen boven het in de begroting opgenomen budget.

Zonder verdere maatregelen zal de overschrijding oplopen van € 538 miljoen in 2008 oplopend tot € 1 150 miljoen in 2011.

OCW heeft een pakket aan maatregelen samengesteld om deze stijging in de kosten van de kinderopvang te beteugelen.

- 1 Door een structurele verhoging van het beschikbare budget.

Deze betreft met name een substantiële toevoeging aan het budget voor de kinderopvangtoeslag uit de zogenaamde enveloppemiddelen uit het coalitieakkoord.

- 2 Door maatregelen die leiden tot een beperking van de groei in uitgaven van de kinderopvangtoeslag.
Deze betreffen onder meer het tegengaan van misbruik en oneigenlijk gebruik, het aanpassen van de maximum uurprijs en een beperkte aanpassing van de ouderbijdragetabel.
- 3 Door een substantiële generale bijdrage en een verhoging van de ontvangstenraming. Omdat de te treffen maatregelen pas in 2011 hun volle beslag zullen hebben, vindt voor de daarvoor liggende jaren een incidentele generale verhoging van het budget voor de kinderopvangtoeslag plaats. In 2008 betreft het een bedrag van € 502 miljoen en in 2009 € 469 miljoen aflopend naar € 79 miljoen in 2010 en daarna structureel € 30 miljoen.
Over de exacte invulling van dit totaalpakket zult u nog separaat worden geïnformeerd.

2. Prijscompensatie versnelling schoolboeken

Het betreft de uitdeling van € 3,5 miljoen voor de prijscompensatie tranche 2008 in verband met de versnelling van invoering schoolboeken.

3. Enveloppe veiligheid

Deze middelen zijn uit het coalitieakkoord ten behoeve van de implementatie van veiligheidsvoorzieningen voor hoog risico-objecten.

4. Enveloppe participatie, onderkant en armoede

De leerlingen krijgen een beter leeraanbod gericht op sociale en maatschappelijke vaardigheden. Hiertoe wordt artikel 3 (VO) verhoogd met € 2,4 miljoen. De uitdeling van de middelen voor maatschappelijke participatie vindt plaats via het Gemeentefonds.

5. Incidentele loonontwikkeling ten behoeve van Leerkracht van Nederland

In vervolg op de nota van wijziging, ter verdere invulling van de dekking op de investeringen als gevolg van de kabinetsreactie op het rapport van de commissie Rinnooy Kan, is de begroting 2008 structureel met € 34,5 miljoen aangepast voor de incidentele loonontwikkeling-vergoedingen tranche 2008.

6. Eindejaarsmarge 2007/2008

Het betreft de toevoeging van de eindejaarsmarge 2007/2008 (€ 190,3 miljoen) aan de OCW-begroting.

7. Overige kasschuiven

De post wordt grotendeels veroorzaakt door een kasschuif (€ 40 miljoen) van 2009 naar 2008. Het betreft een wijziging in de wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten vanwege de invoering van de gratis schoolboeken. Tenslotte is er een kasschuif van € – 93,3 miljoen in 2008 uit de voorjaarsnotabesluitvorming om de OCW-begroting over de jaren heen sluitend te maken.

2.1.2 Wijzigingen in de onderwijsdeelname

Jaarlijks wordt een raming van het aantal leerlingen en studenten in de verschillende onderwijssectoren opgesteld. De wijzigingen in de onderwijsdeelname worden budgettair vertaald in de OCW-begroting. De effecten voor de OCW-begroting 2008 zijn weergegeven in de volgende tabel. Per saldo heeft dit een budgettair effect van € 40,3 miljoen voor 2008. De budgettaire ramingen voor de onderwijsdeelname zijn

vanaf 2009 structureel op hetzelfde niveau gehouden, alleen de oploop voor de leerling gebonden financiering voor het beleidsartikel beroepsonderwijs en volwasseneneducatie is wel in de ramingen verwerkt.

Tabel 2: Overzicht referentieraming (x € 1 miljoen)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Primair onderwijs (artikel 1)	6,8	24,3	24,3	24,3	24,3	24,3
Voortgezet onderwijs (artikel 3)	23,7	54,8	54,8	54,8	54,8	54,8
Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie (artikel 4)	6,8	- 33,8	- 23,5	- 28,7	- 28,7	28,7
Hoger beroepsonderwijs (artikel 6)	- 1,3	- 3,4	- 3,4	- 3,4	- 3,4	- 3,4
Wetenschappelijk onderwijs (artikel 7)	8,6	9,3	9,3	9,3	9,3	9,3
Studiefinanciering (artikel 11, 12 en 13)	- 4,3	- 8,9	- 8,9	- 8,9	- 8,9	- 8,9
Totaal	40,3	42,4	52,7	47,5	47,5	47,5

Primair onderwijs

De nieuwe bevolkingsprognose houdt rekening met de in het jaar 2007 opgetreden toename in de immigratie en afname in de emigratie. Het effect hiervan was ook zichtbaar in de leerlingentelling van 1 oktober 2007.

De opwaartse bijstelling van de leerlingenraming is hierop gebaseerd; voor het overgrote deel gaat het om het effect van de nieuwe bevolkingsprognose voor aantallen kinderen in de leeftijdsgroep van 4 tot en met 11 jaar. Verder is er bij het voortgezet speciaal onderwijs nog sprake van enige extra groei.

Voortgezet onderwijs

Ook voor het voortgezet onderwijs waren er op 1 oktober 2007 meer leerlingen geteld dan was opgenomen in de begroting als gevolg van de bevolkingsontwikkeling.

Ook hier leidt de nieuwe bevolkingsprognose tot enige verhoging van de leerlingenraming. Daarnaast zorgt vooral een verdergaande verschuiving van vmbo naar havo/vwo voor een opwaartse bijstelling van de leerlingenraming.

Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

Het totaal aantal deelnemers in het mbo per 1 oktober 2007 was aanmerkelijk lager dan ten behoeve van de begroting was ingeschat, vooral vanwege het feit dat het ingeschatte effect van de kwalificatieplicht – circa 20 000 extra mbo-deelnemers – nog niet zichtbaar was in deze telling. In de raming wordt ervan uitgegaan dat dit effect zich alsnog zal voordoen in het komende schooljaar 2008/09. Dit heeft nog weinig effect op de begroting 2008, maar leidt in 2009 tot een verlaging van de meerjarenraming.

Hoger beroepsonderwijs

In het hbo is er sprake van een neerwaartse bijstelling van de begroting, omdat per 1 oktober 2007 meer deeltijd-studenten zijn geteld dan was geraamd en minder voltijd-studenten. Per saldo leidt dit tot enige verlaging van begroting en meerjarenraming.

Wetenschappelijk onderwijs

Per 1 oktober 2007 werden er meer wo-studenten geteld dan was begroot, vooral doordat er wat meer nieuwe studenten zijn ingestroomd. Dit leidt tot een opwaartse bijstelling van begroting en meerjarenraming.

Studiefinancieringsbeleid

Het totale aantal leerlingen en studenten in het voltijd-onderwijs is lager dan was begroot, hetgeen effect heeft op de ramingen voor studiefinanciering. Per saldo wordt de begroting voor 2008 hierdoor verlaagd.

2.1.3. Loon- en prijsbijstelling

In deze 1e suppletore begroting is een groot aantal technische wijzigingen opgenomen. Het betreft onder meer (interne) overboekingen tussen de artikelen in de OCW-begroting. Hiernaast wordt de uitdeling van de loon- en prijsbijstelling tot de technische wijzigingen gerekend.

Loonbijstelling

De loonbijstelling tranche 2008 betreft een bedrag van € 756,9 miljoen in 2008. De uitdeling hiervan naar de verschillende beleidsartikelen wordt in de ontwerpbegroting 2009 en de 2e suppletore begroting 2008 verwerkt.

Prijsbijstelling

De prijsbijstelling tranche 2008 betreft een bedrag van € 184,3 miljoen in 2008. De uitdeling hiervan naar de verschillende beleidsartikelen wordt in de ontwerpbegroting 2009 en de 2e suppletore begroting 2008 verwerkt.

2.1.4. Uitdeling van de efficiëntyaakstelling rijksdienst/ZBO's

Het gaat om de uitdeling van de gedeeltelijk centraal geparkeerde efficiëntyaakstelling uit het coalitieakkoord. In de begroting 2008 was de efficiëntyaakstelling tijdelijk geparkeerd op beleidsartikel nominaal en onvoorzien.

Tabel 3: Efficiëntyaakstelling rijksdienst/ZBO's (x € 1 miljoen)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Primair onderwijs	-0,4	-0,8	-1,6	-3,2	-3,2	-3,2
Voortgezet onderwijs	-0,1	-0,2	-0,5	-1,0	-1,0	-1,0
Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	-0,1	-0,2	-0,3	-0,7	-0,7	-0,7
Hoger beroepsonderwijs	-0,2	-0,3	-0,5	-1,0	-1,0	-1,0
Internationaal onderwijsbeleid	-0,1	-0,1	-0,3	-0,5	-0,5	-0,5
Arbeidsmarkt en personeelsbeleid	0,0	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3
Studiefinanciering	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
Cultuur	-0,7	-1,3	-2,9	-4,5	-4,5	-4,5
Onderzoek en wetenschappen	-0,1	-0,2	-0,3	-0,6	-0,6	-0,6
Emancipatie	0,0	-0,1	-0,1	-0,3	-0,3	-0,3
Ministerie algemeen	-1,2	-2,7	-5,3	-11,9	-11,9	-11,9
Inspecties	-0,9	-1,7	-3,5	-6,9	-6,9	-6,9
Adviesraden	-0,2	-0,3	-0,6	-1,1	-1,1	-1,1
Totaal	- 4,0	- 8,0	- 16,0	- 32,0	- 32,0	- 32,0

2.2 De beleidsartikelen

Artikel 1. Primair onderwijs

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	8 698 738	- 18 900	60 542	8 740 380	4 537	4 682	6 184	8 938
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	8 699 919	- 18 900	60 542	8 741 561	4 537	4 682	6 184	8 938
Programma-uitgaven	8 693 879	- 18 900	59 496	8 734 475	3 902	4 364	6 501	- 8 621
<i>Leerlingen volgen onderwijs op vol- doende toegeruste scholen voor primair onderwijs</i>								
	8 103 980	- 18 900	25 521	8 110 600	- 7 226	- 2 597	4 797	- 10 325
• Personele bekostiging	6 986 302	- 21 600	27 408	6 992 110	- 9 030	7 077	317	- 11 205
• Materiële bekostiging	1 076 475		4 013	1 080 488	5 584	5 584	5 584	1 984
• Onderwijspersoneelsbeleid	7 240		- 293	6 947				
• Invoering onderwijsnummer	9 224		- 5 600	3 624	- 3 700	- 1 024	- 1 024	- 1 024
• Versterken positie ouders	3 346		50	3 396				
• Overig	21 393	2 700	- 57	24 036	- 80	- 80	- 80	- 80
<i>Leerlingen volgen onderwijs van hoge kwaliteit</i>								
	33 962		7 625	41 587	871	2 471	- 1 804	- 1 804
• Ontwikkeling taal- en rekenonderwijs	2 440		2 440					
• Leer- en hulpmiddelen	1 000			1 000				
• Innovatie in het primair onderwijs	5 850			5 850				
• Vergroten kwaliteitszorg	600		100	700				
• Verbreding techniek in het basisonderwijs	8 600		- 975	7 625	2 675	4 275		
• Cultuur en school	8 400		8 450	16 850				
• Schoolbegeleiding	5 969		12	5 981	- 1 804	- 1 804	- 1 804	- 1 804
• Overig	1 103		38	1 141				
<i>Leerlingen kunnen zonder drempels het primair onderwijs volgen dat het beste past bij hun talenten en specifieke behoefte</i>								
	353 953		- 3 938	350 015	- 7 100	- 850	- 850	- 850
• Passend onderwijs, WSNS en LGF	48 413		- 1 076	47 337	- 1 100	- 850	- 850	- 850
• Onderwijsachterstandenbeleid (o.a. gewichtenregeling excl. VVE)	191 101		247	191 348				
• Voor- en vroegschoolse educatie	84 100		- 3 109	80 991	- 6 000			
• Eerste opvang aan leerplichtige asielzoekers	1 151			1 151				
• Faciliteiten zieke leerlingen	6 227			6 227				
• Veiligheid op school	21 450			21 450				
• Overig	1 511			1 511				
<i>Leerlingen krijgen een beter aanbod van aansluitende voorzieningen in en om de school</i>								
	17 178		19 400	36 578	13 200	5 200	5 200	5 200
• Brede scholen	3 650		26 400	30 050	4 200	4 200	4 200	4 200
• Dagarrangementen en combinatie- functies	9 980		- 8 000	1 980	8 000			
• Tussenschoolse opvang	3 215		1 000	4 215	1 000	1 000	1 000	1 000
• Buitenschoolse opvang	145			145				
• Overig	188			188				
<i>Voorcalculatorische uitdelingen</i>	152 541			152 541				

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
<i>Programmakosten-overig</i>	32 265		10 888	43 153	4 157	140	- 842	- 842
• Uitvoeringsorganisatie IBG	13 340		8 143	21 483	3 200	1 024	1 024	1 024
• Uitvoeringsorganisatie CFI	18 925		2 745	21 670	957	- 884	- 1 866	- 1 866
Apparaatsuitgaven	6 040		1 046	7 086	635	318	- 317	- 317
Ontvangsten	41 106		31 816	72 922	2 330	3 930	- 345	- 345

Toelichting mutaties

Voor het primair onderwijs is sprake van een stijging van de uitgaven en verplichtingen met € 60,5 miljoen ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting 2008. Voor € 41,1 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 19,4 miljoen gestegen.

De ontvangsten zijn met € 31,8 miljoen gestegen. Voor € 25,0 miljoen betreft dat technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 6,8 miljoen gestegen.

Toelichting per operationele doelstelling

Leerlingen volgen onderwijs op voldoende toegeruste scholen voor primair onderwijs

Algemeen.

In totaal wordt op de doelstelling «leerlingen volgen onderwijs op voldoende toegeruste scholen voor primair onderwijs» een bedrag van € 25,5 miljoen gemuteerd in de eerste suppletoire begroting.

Personele bekostiging:

De opgenomen mutatie van € 27,4 miljoen betreft voor een bedrag van € 18,3 miljoen technische mutaties. Het resterende bedrag van € 9,1 miljoen wordt grotendeels verklaard door de volgende wijzigingen:

- Budget voor Bestuur & Management (intertemporele compensatie). In 2007 is het betaalritme voor de regeling Bestuur en Management 2007/2008 zodanig vastgesteld dat in 2007 € 20 miljoen extra werd uitbetaald en in 2008 € 20 miljoen minder wordt uitbetaald. Met deze mutatie wordt dit laatste budgettair verwerkt.
- Betaalritme CAO en bekostiging ten behoeve van actieplan Leerkracht van Nederland (Rinnooy Kan) (intertemporele compensatie). De verwerking van de in de CAO afgesproken salarisverhoging per augustus 2008, leidt door het betaalritme van de lumpsumbekostiging, tot een éénmalige vrijval van € 6 miljoen. Deze vrijval wordt in 2011 ingezet als dekking voor de maatregelen uit het actieplan Leerkracht van Nederland.
- CAO (intertemporele compensatie). Met deze mutatie van € 23,6 miljoen wordt het beschikbare budget in overeenstemming gebracht met de fasering van de in de CAO 2007–2009 afgesproken loonontwikkeling.
- Personele uitgaven (intertemporele compensatie). Voor de verwerking van de afspraken uit de CAO 2007–2009 is over het schooljaar 2007/08 een gemiddelde bijstelling gebruikt. Met deze mutatie van € 3,6 miljoen wordt de hierdoor ontstane onderuitputting op de personele uitgaven 2007 toegevoegd aan het budget 2008, ter dekking van de door de middeling optredende incidentele overschrijding in dat jaar.

- **Leerlingenvolume: Onvermijdelijke stijging zorguitgaven**
Het gerealiseerde leerlingenaantal in het (voortgezet) speciaal onderwijs op 1-10-2007 is hoger dan geraamd in de Miljoenennota 2008. De dientengevolge in 2008 optredende onvermijdelijke personele zorgkosten van deze extra leerlingen bedragen € 2,3 miljoen.
- **Leerlingenvolume: Referentieraming 2008.**
Deze mutatie betreft de budgettaire gevolgen voor de personele bekostiging van de Referentieraming 2008. Voor 2008 gaat het om een bedrag van € 4,2 miljoen. Voor de extra leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs is daarbij alleen met de basiskosten Basisonderwijs respectievelijk Voortgezet Onderwijs gerekend.

Materiële bekostiging

De opgenomen mutatie van € 4,0 miljoen betreft voor een bedrag van € 0,7 miljoen technische mutaties.

Het resterende bedrag van € 3,3 miljoen betreft voor € 2,6 miljoen de budgettaire gevolgen van de referentieraming 2008. Voor € 0,7 miljoen betreft het de in 2008 optredende onvermijdelijke zorgkosten die voortvloeien uit het feit dat het gerealiseerde leerlingenaantal in het (voortgezet) speciaal onderwijs hoger is dan geraamd in begroting 2008.

Invoering onderwijsnummer.

De opgenomen technische mutatie van -/- € 5,6 miljoen betreft een overboeking naar het CFI-artikel respectievelijk het IBG-artikel ten behoeve van uitvoeringswerkzaamheden.

Leerlingen volgen onderwijs van hoge kwaliteit

Algemeen

In totaal wordt op deze doelstelling een bedrag van € 7,6 miljoen gemuteerd, welk bedrag geheel technisch van aard is.

Cultuur en School

Het opgenomen bedrag van € 8,5 miljoen betreft een overboeking van de directie Kunsten t.b.v. versterking cultuureducatie.

Leerlingen kunnen zonder drempels het primair onderwijs volgen dat het beste past bij hun talenten en specifieke behoeften.

Algemeen

In totaal wordt op deze doelstelling een bedrag van -/- € 4,0 miljoen gemuteerd.

Passend onderwijs, WSNS en LGF

Het opgenomen bedrag van -/- € 1,1 miljoen is geheel technisch van aard, en betreft voor het overgrote een overboeking naar CFI en inspectie voor toezichtfunctie LGF.

Voor- en vroegschoolse educatie

Het opgenomen bedrag van -/- € 3,1 miljoen is voor -/- € 5 miljoen technisch van aard, en betreft overboekingen naar het Gemeentefonds voor pilots VVE. Het resterende bedrag van € 1,9 miljoen betreft voor € 1 miljoen een toevoeging aan het budget 2008 ten laste van het budget 2009 (intertemporele compensatie), en voor € 0,9 miljoen een toevoeging aan het budget 2008 ten laste van het budget 2007 (eveneens een intertemporele compensatie).

Leerlingen krijgen een beter aanbod van aansluitende voorzieningen in en om de school

Algemeen

In totaal wordt op deze doelstelling een bedrag van € 19,4 miljoen gemuteerd.

Brede scholen

Het opgenomen bedrag van € 26,4 miljoen is voor € 20,4 miljoen technisch van aard, onder meer een toevoeging uit het FES van € 23,7 miljoen.

Het resterende bedrag van € 6 miljoen betreft een toevoeging aan het budget 2008 ten laste van het budget 2007 (intertemporele compensatie).

Dagarrangementen en combinatiefuncties

De looptijd van de OCW regeling dagarrangementen en combinatiefuncties is in oktober 2007 verlengd met een half jaar tot december 2008. Hiermee hebben de subsidieontvangers meer tijd om de projecten af te sluiten. Door de verlenging van looptijd zullen de meeste betalingen in 2009 plaatsvinden in plaats van 2008. Met deze mutatie van -/ € 8 miljoen wordt het budget doorgeschoven naar 2009.

Tussenschoolse opvang

Deze technische mutatie van € 1 miljoen betreft een overboeking vanuit artikel 24 (Kinderopvang).

Programmakosten-overig

Algemeen

In totaal wordt op deze doelstelling een bedrag van € 10,9 miljoen gemuteerd.

Uitvoeringsorganisatie IBG

Het opgenomen bedrag van € 8,1 miljoen betreft voor € 3,4 miljoen technische mutaties. Het resterende bedrag van € 4,7 miljoen betreft uitvoeringskosten van de IB-Groep. Deze hangen samen met het uitstel van het project onderwijsnummer met 1 jaar, waardoor een deel van de in 2007 geraamde kosten verschoven is naar 2008 en 2009.

Uitvoeringsorganisatie CFI

Het opgenomen bedrag van € 2,7 miljoen is voor € 2,8 miljoen technisch van aard.

Toelichting ontvangsten mutaties

Het opgenomen bedrag van € 31,8 miljoen betreft voor € 25 miljoen technische mutaties, waarvan € 23,7 miljoen in verband met een bijdrage uit het FES ten behoeve van huisvesting brede school.

Het resterende bedrag van € 6,8 miljoen betreft voor € 8 miljoen een verhoging van de ontvangsten voortvloeiend uit de afrekening bij gemeenten van de Gemeentelijke Onderwijsachterstandmiddelen 2002–2006 en van de middelen voor Onderwijskansen. Voor € 1,2 miljoen betreft het een correctie op de ontvangsten in verband met de afwikkeling van de jaarrekening.

Artikel 3. Voortgezet onderwijs

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 3 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	5 989 329	207 100	73 261	6 269 690	118 788	132 928	167 163	176 470
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	6 022 206	207 100	73 261	6 302 567	118 788	132 928	167 363	176 670
Programma-uitgaven	6 017 375	207 100	72 869	6 297 344	118 775	133 158	168 079	177 386
<i>Leerlingen volgen onderwijs op vol- doende toegeruste scholen voor voortgezet onderwijs</i>	5 942 882	209 100	73 372	6 225 354	128 458	142 835	177 753	187 060
• Personele en materiële bekostiging	5 746 453	- 3 400	73 948	5 817 001	117 954	118 054	117 254	117 254
• Efficiency in het onderwijs (FES)	6 250		2 803	9 053				
• Onderwijsverzorging en projecten	68 938	- 1 600	439	67 777				
• Gratis schoolboeken	90 000	214 100	- 7 039	297 061	10 311	24 781	60 499	69 806
• Belangenbeht.dienstverl. ICT (po, vo, be)	31 241		3 221	34 462	193			
<i>Leerlingen volgen voortgezet onderwijs van hoge kwaliteit</i>	23 298	- 2 000		21 298	- 5 000	- 5 000	- 5 000	- 5 000
• Kwaliteitsprojecten via VO-Raad	6 939			6 939	- 3 000	- 3 000	- 3 000	- 3 000
• Kwaliteitsbeleid vo	16 359	- 2 000		14 359	- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000
<i>Leerlingen kunnen zonder drempels het voortgezet onderwijs volgen dat het beste past bij hun talenten en specifieke behoeften</i>	17 240		3 823	21 063				
• Uitbreiding zorgstructuur naar havo/vwo	990		990					
• Deltaplan bèta en techniek	10 000		73	10 073				
• Doeltreffendheid hoogbegaafde leerlingen (FES)	6 250		3 750	10 000				
<i>Leerlingen ervaren een goede aansluiting tussen onderwijsfases in hun doorlo- pende leerlijn</i>	2 203		1 761	3 964				
• Onderbouw	1 366		434	1 800				
• Bovenbouw: tweede fase havo/vwo + doorontw. vmbo	837		1 327	2 164				
• Doorontwikkeling vmbo t.b.v. betere voorber. Vervolgonderwijs								
<i>Leerlingen krijgen een beter leeraanbod gericht op sociale en maatschappelijke vaardigheden</i>	8 485		- 3 687	4 798	- 3 683	- 3 677	- 3 674	- 3 674
• Maatschappelijke stage	4 985		- 187	4 798	- 183	- 177	- 174	- 174
• Brede school	3 500		- 3 500	0	- 3 500	- 3 500	- 3 500	- 3 500
<i>Programmakosten-overig</i>	23 267		- 2 400	20 867	- 1 000	- 1 000	- 1 000	- 1 000
• Uitvoeringsorganisatie IBG	14 642		- 2 400	12 242	- 1 000	- 1 000	- 1 000	- 1 000
• Uitvoeringsorganisatie CFI	8 625			8 625				
Apparaatsuitgaven	4 831		392	5 223	13	- 230	- 716	- 716
Ontvangsten	73 740		12 138	85 878	1 193	800		

Toelichting

Voor het voortgezet onderwijs is sprake van een stijging van de uitgaven en verplichtingen met € 73,3 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2008.

Voor -/- € 0,3 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting 2008 met € 73,6 miljoen gestegen. Op basis van de meest recente leerlingenontwikkeling is een bedrag van € 23,7 miljoen autonoom bijgeboekt bij de operationele doelstelling «Leerlingen volgen onderwijs op voldoende toegeruste scholen voor voortgezet onderwijs» (zie verder het algemeen deel). Daarnaast zijn de volgende beleidsmatige mutaties verwerkt:

Leerlingen volgen onderwijs op voldoende toegeruste scholen voor voortgezet onderwijs

- Diverse intertemporele kasschuiven van 2007 naar 2008, in totaal voor een bedrag van € 44,1 miljoen; deze zijn nader toegelicht in het jaarverslag over 2007.

Leerlingen krijgen een beter leeraanbod gericht op sociale en maatschappelijke vaardigheden

- Uitdeling van de middelen voor maatschappelijke participatie (€ 2,4 miljoen); vervolgens zijn deze overgeboekt naar BZK (Gemeentefonds).

Gratis schoolboeken

- Uitdeling van de prijscompensatie tranche 2008 in verband met de versnelling van de schoolboeken (€ 3,5 miljoen). [Overigens is (als onderdeel van de technische mutaties) het aandeel van LNV ad. € 10,5 miljoen in het budget voor de gratis schoolboeken overgeboekt. Per saldo het in de tabel onder «gratis schoolboeken» opgenomen bedrag van - € 7,039 miljoen.]

Apparaatskosten

- Verwerking van de efficiëncytaakstelling Rijksdiensten/ZBO's (-/- € 0,123 miljoen); zie verder het algemeen deel.

De ontvangsten zijn met € 12,1 miljoen gestegen en betreffen uitsluitend technische mutaties.

Artikel 4. Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	3 173 929	- 6 900	- 57 309	3 222 929	- 34 055	- 46 208	- 92 995	- 98 117
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	3 189 536	- 1 200	76 829	3 265 165	- 34 130	- 34 072	- 46 543	- 48 218
Programma-uitgaven	3 186 031	- 1 200	76 804	3 261 635	- 34 104	- 33 879	- 46 015	- 47 690
<i>Deelnemers volgen onderwijs op voldoende toegeruste scholen voor beroepsonderwijs en volwasseneneducatie</i>	<i>2 594 937</i>	<i>- 1 200</i>	<i>10 387</i>	<i>2 604 124</i>	<i>- 32 500</i>	<i>- 42 725</i>	<i>- 49 661</i>	<i>- 49 601</i>
• Bekostiging roc's	2 459 817	- 1 200	10 802	2 469 419	- 32 087	32 012	- 31 949	- 31 893
• Bedrag per mbo-deelnemer/huisvesting (coalitieakkoord)	8 000		- 415	7 585	- 413	- 413	- 412	- 408
• Korting 2e teldatum (coalitieakkoord)	0			0				
• Bekostiging KBB's	111 990			111 990		- 10 300	- 17 300	- 17 300
• Overig	15 130			15 130				

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
<i>Deelnemers volgen onderwijs van hoge kwaliteit in innovatieve instellingen en via hoogwaardige stageplekken van beroepsonderwijs en volwasseneneducatie</i>								
	110 959		63 751	174 710	- 11 499	- 11 499	- 11 499	- 11 499
• Innovatiearrangement	20 000			20 000				
• Innovatiebox regulier	37 793			37 793				
• Innovatiebox FES			71 750	71 750				
• Regeling stagebox	35 000			35 000				
• Competentieverricht beroepsonderwijs	4 966			4 966				
• Kwaliteit examens mbo	11 499		- 11 499	0	- 11 499	- 11 499	11 499	- 11 499
• Overig	1 701		3 500	5 201				
<i>Deelnemers kunnen zonder drempels beroepsonderwijs en volwasseneneducatie volgen dat het best past bij hun talenten en specifieke behoeften</i>								
	290 783		37 652	328 435	12 310	22 610	17 410	12 410
• Aanvalsplan Laaggeletterdheid	4 000			4 000				
• Leerlinggebonden financiering (LGF)	6 162		11 636	17 798	7 310	17 610	12 410	12 410
• Educatie	189 609			189 609				
• Leven Lang Lereren en EVC	4 500		26 016	30 516	5 000	5 000	5 000	0
• Versterken zorgstructuur mbo (IBO bve)	76 494			76 494				
• Overig	10 018			10 018				
<i>Er vallen minder leerlingen gedurende hun schoolloopbaan voortijdig uit het onderwijs</i>								
	176 185		- 34 986	141 199	- 2 415	- 2 265	- 2 265	1 000
• RMC's	17 440			17 440				
• GSB	21 780			21 780				
• Kwalificatieplicht 18 jaar	112 000		- 47 800	64 200				
• Covenanten met RMC-regio's	13 597			13 597				
• ESF- Sluiting Loket			13 879	13 879				
• Vsv middelen uit onderwijsenvolop	10 100		- 1 065	9 035	- 2 415	- 2 265	- 2 265	1 000
• Overig	1 268			1 268				
<i>Programmakosten-overig</i>								
	13 167			13 167				
• Uitvoeringsorganisatie IBG	6 020			6 020				
• Uitvoeringsorganisatie CFI	7 147			7 147				
Apparaatsuitgaven	3 505		25	3 530	- 26	- 193	- 528	- 528
Ontvangsten	3 000		87 998	90 998				

Toelichting mutaties

Voor het beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie is sprake van een stijging van de uitgaven met € 76,8 miljoen ten opzichte van de stand begroting 2008.

Voor € 94,0 miljoen betreft het technische mutaties. Autonome en beleidsmatige mutaties hebben een neerwaartse invloed van € 17,1 miljoen.

De ontvangsten zijn met € 88,0 miljoen gestegen. Dit betreft technische mutaties.

Toelichting per operationele doelstelling

Deelnemers volgen onderwijs op voldoende toegeruste instellingen voor beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

De verhoging van € 10,4 miljoen van deze operationele doelstelling wordt voor 2008 veroorzaakt door technische mutaties.

Vanaf 2009 is er sprake van een verlaging van de begroting op dit onderdeel. Deze verlaging wordt onder andere veroorzaakt doordat:

- de budgettaire doorvertaling van de Referentieraming 2008 lager uitvalt dan die van de raming 2007 (€ 39,8 miljoen structureel) (zie ook

- de toelichting in het algemene deel van deze suppletoire begroting; daar wordt ingegaan op de meerjarige doorwerking van deze mutatie),
- er een korting wordt toegepast op het budget van de kenniscentra voor beroepsonderwijs en bedrijfsleven. Deze middelen worden ingezet ter dekking van het plan LeerKracht van Nederland van de Commissie Rinnooy Kan (€ 10,3 miljoen vanaf 2010 oplopend tot € 17,3 miljoen structureel vanaf 2011).

Deelnemers volgen onderwijs van hoge kwaliteit in innovatieve instellingen en via hoogwaardige stageplekken van beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

De verhoging van € 63,8 miljoen op dit onderdeel is onder andere het gevolg van:

- de toevoeging van de tweede tranche FES middelen «beroepsonderwijs in bedrijf» bestemd voor de regeling innovatiebox (€ 71,8 miljoen),
- een overboeking van het budget voor examens ter dekking van de extra kosten voor de Inspectie (€ 11,5 miljoen vanaf 2008). Deze extra kosten ontstaan omdat de Inspectie de taken en bevoegdheden van het KwaliteitsCentrum Examinering (KCE) heeft overgenomen. Het betreft een budgetneutrale overboeking,
- en een intertemporele compensatie van middelen die in 2007 niet tot betaling zijn gekomen (€ 3,5 miljoen). Het betreft middelen ten behoeve van het project Euroskills en middelen ten behoeve van de kwaliteit van examens.

Deelnemers kunnen zonder drempels beroepsonderwijs en volwasseneneducatie volgen dat het best past bij hun talenten en specifieke behoeften

De verhoging van € 37,7 miljoen op dit onderdeel betreft onder andere:

- een verhoging van het budget voor leerling gebonden financiering (LGF) (€ 11,6 miljoen in 2008, € 7,3 miljoen in 2009, € 17,6 miljoen in 2010 en € 12,4 miljoen vanaf 2011). Deze verhoging bestaat voor 2008 deels uit een intertemporele compensatie (€ 5,4 miljoen).
- de toevoeging van de tweede tranche FES middelen «beroepsonderwijs in bedrijf» ten behoeve van EVC (Erkennen van Verworven Competenties)trajecten en procedures en het stimuleren van regionale consortia (totaal € 15,5 miljoen),
- verder wordt deze verhoging veroorzaakt door technische mutaties.

Er vallen minder leerlingen gedurende hun schoolloopbaan voortijdig uit het onderwijs

De daling van € 35 miljoen op dit onderdeel is het saldo van:

- een intertemporele compensatie van € 13,9 miljoen voor ESF projecten,
- een eenmalige neerwaartse bijstelling van het budget voor de verlengde kwalificatieplicht tot 18 jaar (€ 47,8 miljoen in 2008). Door de overgangsmaatregel bij de verlengde kwalificatieplicht is voor het jaar 2008 geen noemenswaardige stijging opgetreden van instroom van deelnemers in de categorie 17-jarigen, terwijl daar in de begroting wel al rekening mee was gehouden. De verwachting is dat na afloop van deze maatregel deze groep deelnemers wel zal instromen.
- en enkele technische mutaties.

Artikel 5. Technocentra

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 5 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	9 217		212	9 429				
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven (programma + apparaat)	9 217		212	9 429				
Programma-uitgaven	9 217		212	9 429				
• Basissubsidie	7 000			7 000				
• Speerpuntsubsidie	1 700			1 700				
• Overig	517		212	729				
Ontvangsten	9 136		212	9 348				

Toelichting mutaties

Voor Technocentra is sprake van een stijging van de uitgaven met € 212 000 ten opzichte van de vaste gestelde begroting 2008. Het betreft een technische mutatie.

De ontvangsten zijn verhoogd met € 212 000. Ook dit betreft een technische mutatie.

Artikel 6. Hoger beroepsonderwijs

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen artikel 6 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	2 115 625	- 15 979	26 754	2 126 400	- 15 481	- 14 544	- 22 830	- 6 229
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	2 085 981	- 4 000	1 322	2 083 303	- 1 681	- 3 267	- 15 027	- 22 830
Programma-uitgaven:	2 081 186	- 4 000	1 210	2 078 396	- 1 595	- 2 920	- 14 197	- 22 000
<i>Studenten volgen onderwijs, en personeel doet onderzoek, in voldoende toegeruste instellingen voor hoger onderwijs</i>	1 917 723		3 894	1 921 617	4 538	- 3 269	- 11 076	- 18 884
• Reguliere bekostiging (lumpsum) ¹	1 912 723		3 999	1 916 722	4 638	- 3 174	- 10 985	- 18 797
• Nieuwe hbo-masteropleidingen	5 000		- 105	4 895	- 100	- 95	- 91	- 87
<i>Binnen- en buitenlandse studenten volgen hoger onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, van hoge en excellente kwaliteit</i>	9 638	- 3 000		6 638	- 3 000	- 3 000	- 3 000	- 3 000
• Kwaliteitsverbetering docenten	9 638	- 3 000		6 638	- 3 000	- 3 000	- 3 000	- 3 000
<i>Studenten volgen zonder drempels het hoger onderwijs dat het beste past bij hun talenten en specifieke behoeften, en worden gestimuleerd om hun opleiding succesvol af te ronden</i>	20 667	- 1 000	- 5 008	14 659	- 1 133	- 1 126	- 121	- 116
• Minder uitval en kwaliteitsimpuls	6 667		- 140	6 527	- 133	- 126	- 121	- 116
• Verhogen studierendement niet-westerse allochtone studenten ²	6 500	- 1 000		5 500	- 1 000	- 1 000		

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
• Studiekeuze informatie voor het hoger onderwijs	2 400			2 400				
• Erkenning van verworven competenties	5 000		- 4 868	132				
• Emancipatie	100			100				
<i>De samenleving (bedrijven en maatschappelijke organisaties) benut optimaal de kennis van het hoger onderwijs en onderzoek en vice versa</i>	119 385		1 200	120 585	- 2 000	4 475		
• Praktijkgericht onderzoek (lectoren en kenniskringen)	50 585			50 585				
• Praktijkgericht onderzoek (Raak)	11 300			11 300				
• Deltaplan bèta/techniek ³	51 500			51 500				
• FES: Investeringsagenda bèta en techniek hoger onderwijs	6 000		1 200	7 200	- 2 000	4 475		
<i>Programmakosten overig⁴</i>	13 773		1 124	14 897				
• Uitvoeringsorganisatie IBG	9 061		554	9 615				
• Uitvoeringsorganisatie CFI	4 712		570	5 282				
Apparaatsuitgaven Hoger Onderwijs	4 795		112	4 907	- 86	- 347	- 830	- 830
Ontvangsten	6 017		1 200	7 217	- 2 000	4 475		

¹ In de middelen voor reguliere bekostiging zijn ook enkele posten voor overige uitgaven verwerkt.

² Deze middelen zijn bestemd voor het gehele hoger onderwijs. Vanaf 2008 zijn hierin begrepen de middelen uit de enveloppe van het Coalitieakkoord voor allochtonenbeleid voor ho-instellingen in de Randstad.

³ De middelen voor het Deltaplan bèta/techniek hebben niet alleen betrekking op het hbo maar zijn onderwijsbreed.

⁴ De middelen hebben betrekking op de sector hoger onderwijs.

Toelichting mutaties

Voor het hoger beroepsonderwijs is ten opzichte van de vastgestelde begroting 2008 sprake van een stijging van de uitgaven met € 1,3 miljoen. Voor € 1,7 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 0,4 miljoen gedaald.

De ontvangsten zijn verhoogd met € 1,2 miljoen. Het betreft een technische mutatie.

Toelichting per operationele doelstelling

Studenten volgen onderwijs en personeel doet onderzoek in voldoende toegeruste instellingen voor hoger onderwijs

De verhoging van € 4 miljoen in 2008 voor het onderdeel «Reguliere bekostiging (lumpsum)» is met name het gevolg van een verhoging van € 5,4 miljoen als gevolg van de overdracht per 1 september 2008 van de verloskundeopleidingen van het ministerie van VWS naar het ministerie van OCW. Vanaf 2009 bedraagt de verhoging € 15,8 miljoen per jaar. Daarnaast is een verlaging toegepast van € 1,3 miljoen voor de afname van het aantal studenten in het hbo. De verlaging is toegepast omdat het aantal studenten in de Referentieraming 2008 lager ligt dan de raming van 2007 (zie ook de toelichting in het algemene deel van deze suppletoire begroting; daar is ook ingegaan op de meerjarige doorwerking van deze mutatie).

Studenten volgen zonder drempels het hoger onderwijs dat het beste past bij hun talenten en specifieke behoeften, en worden gestimuleerd om hun opleiding succesvol af te ronden

Voor de dekking van de Vernieuwingsimpuls is het onderdeel «Verhogen studierendement niet-westerse allochtone studenten» in 2009 en 2010, evenals in 2008 (zie de Nota van Wijziging op de begroting 2008; Tweede

Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 31 200 VIII, nr. 58), verlaagd met € 1 miljoen. Indien de oploop 2009 voor dit onderdeel van de middelen uit het Coalitieakkoord wordt toegekend, zal – conform de afspraken met de VSNU (Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 31 200 VIII, nr. 5) – de verlaging voor 2009 en 2010 worden aangepast.

De verlaging op het onderdeel «Erkenning van verworven competenties» (EVC) heeft betrekking op een overboeking naar artikel 4 (Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie). Het programma EVC wordt uitgevoerd door de Projectdirectie Leren en Werken. De programmamiddelen van deze projectdirectie worden begroot en verantwoord op artikel 4.

Artikel 7. Wetenschappelijk onderwijs

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 7 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	3 522 001	76 479	51 494	3 649 974	18 633	- 1 710	- 6 161	35 510
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	3 482 611	78 000	10 832	3 571 443	38 052	18 682	- 1 745	- 6 176
Programma-uitgaven	3 482 611	78 000	10 832	3 571 443	38 052	18 682	- 1 745	- 6 176
<i>Studenten volgen onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, in voldoende toegeruste instellingen voor hoger onderwijs</i>								
	3 424 049	81 000	13 561	3 518 610	42 082	22 712	284	- 4 147
• Reguliere bekostiging (lumpsum)	3 409 049	88 000	13 561	3 510 610	49 082	29 712	284	- 4 147
• Alfa/Gamma-onderzoek	15 000	- 7 000		8 000	- 7 000	- 7 000		
• Kwetsbare opleidingen								
<i>Binnen- en buitenlandse studenten volgen hoger onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, van hoge en excellente kwaliteit</i>								
	42 308	- 1 000	- 2 700	38 608	- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000
• Kwaliteitsverbetering docenten	5 000			5 000				
• Excellentie in onderwijs: FES	10 000			10 000				
• Excellentie in onderwijs: binnen- en buitenlands talent 1	14 025		- 1 700	12 325				
• Graduate schools	2 000	- 1 000	- 1 000		- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000
• Nederlandse Instituten in het Buitenland (NIB's), Netherlands Education Support Offices (NESO's), Beeldmerk	7 913			7 913				
• Noodfondsen voor internationale hulpacties	1 000			1 000				
• Internationale samenwerking en beurzenprogramma's	2 370			2 370				
<i>Studenten volgen zonder drempels het hoger onderwijs dat het best past bij hun talenten en specifieke behoeften, en worden gestimuleerd om hun opleiding succesvol af te ronden</i>								
	6 188	- 2 000	- 29	4 159	- 2 030	- 2 030	- 29	- 29
• Minder uitval en kwaliteitsimpuls	3 333	- 2 000	- 29	1 304	- 2 030	- 2 030	- 29	- 29
• Verhoging deelname studenten met een handicap	2 855			2 855				
<i>De samenleving (bedrijven en maatschappelijke organisaties) benut optimaal de kennis van het hoger onderwijs en vice versa</i>								
	10 066			10 066				
• 3 TU's samenwerking FES	10 066			10 066				
Ontvangsten	21 466	0	- 1 384	20 082	- 1 384	- 1 384	- 1 384	- 1 384

¹ De middelen hebben betrekking op het gehele hoger onderwijs. Hierin is begrepen € 5 miljoen per jaar uit de enveloppe van het Coalitieakkoord voor HSP.

Toelichting mutaties

Voor het wetenschappelijk onderwijs is sprake van een stijging van de uitgaven met € 10,8 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2008. Voor € 2,4 miljoen betreft het technische, voor – € 0,2 miljoen beleidsmatige en voor € 8,6 miljoen autonome mutaties. De ontvangsten zijn verlaagd met € 1,4 miljoen. Het betreft een technische mutatie.

Toelichting per operationele doelstelling

Studenten volgen onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, in voldoende toegeruste instellingen voor hoger onderwijs

De verhoging van € 13,6 miljoen op het onderdeel «Reguliere bekostiging (lumpsum)» is met name het gevolg van een verhoging van € 8,6 miljoen voor de toename van het aantal studenten in het wetenschappelijk onderwijs. De verhoging is toegepast omdat het aantal studenten in de Referentieraming 2008 hoger ligt dan de raming van 2007 (zie ook de toelichting in het algemene deel van deze suppletoire begroting; daar is ook ingegaan op de meerjarige doorwerking van deze mutatie).

Voor de dekking van de Vernieuwingsimpuls is het onderdeel «Alfa/Gamma-onderzoek» in 2009 en 2010, evenals in 2008 (zie de Nota van Wijziging op de begroting 2008; Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 31 200 VIII, nr. 58), verlaagd met € 7 miljoen. Indien de oploop 2009 voor dit onderdeel van de middelen uit het Coalitieakkoord wordt toegekend, zal – conform de afspraken met de VSNU (Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 31 200 VIII, nr. 5) – de verlaging voor 2009 worden gewijzigd in € 16 miljoen en voor 2010 in € 12 miljoen.

Binnen- en buitenlandse studenten volgen hoger onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, van hoge en excellente kwaliteit

Voor de dekking van de Vernieuwingsimpuls is het onderdeel «Graduate schools» in 2009 en 2010, evenals in 2008 (zie de Nota van Wijziging op de begroting 2008; Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 31 200 VIII, nr. 58), verlaagd met € 1 miljoen (omdat op dit onderdeel ook middelen zijn overgeboekt naar artikel 16 is in deze suppletoire begroting vanaf 2008 een structurele verlaging verwerkt van € 2 miljoen).

Indien de oploop 2009 voor dit onderdeel van de middelen uit het Coalitieakkoord wordt toegekend, zal – conform de afspraken met de VSNU (Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 31 200 VIII, nr. 5) – de verlaging voor 2009 en 2010 worden aangepast. Deze aanpassing zal plaatsvinden op artikel 16 (de middelen voor het onderdeel «Graduate schools» maken inmiddels deel uit van artikel 16).

Studenten volgen zonder drempels het hoger onderwijs dat het best past bij hun talenten en specifieke behoeften, en worden gestimuleerd om hun opleiding succesvol af te ronden

Voor de dekking van de Vernieuwingsimpuls is het onderdeel «Minder uitval en kwaliteitsimpuls» in 2009 en 2010, evenals in 2008 (zie de Nota van Wijziging op de begroting 2008; Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 31 200 VIII, nr. 58), verlaagd met € 2 miljoen. Indien de oploop 2009 voor dit onderdeel van de middelen uit het Coalitieakkoord wordt toegekend, zal – conform de afspraken met de VSNU (Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 31 200 VIII, nr. 5) – de verlaging voor 2009 worden gewijzigd in € 8 miljoen.

Artikel 8. Internationaal Beleid

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 8 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	17 990		- 3 212	14 778	- 758	- 691	- 906	- 906
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	19 004		- 390	18 614	- 510	- 641	- 906	- 906
Programma-uitgaven	16 242		- 100	16 142	- 100	- 100	- 100	- 100
<i>Stimuleren van internationalisering, grensoverschrijdende mobiliteit en institutionele samenwerking teneinde de internationale competenties van lerenden, docenten, kunstenaars en wetenschappers te vergroten</i>	10 574		- 70	10 504	- 71	- 371	- 218	- 218
• Mobiliteitsprogramma's	7 143		307	7 450	207	207	207	207
• Bilaterale samenwerking met andere landen	3 431		- 377	3 054	- 278	- 578	- 425	- 425
<i>In internationaal verband waarbogen van de OCW-belangen en benutten van internationale kennis voor de kwaliteit van nationaal beleid</i>	5 688		- 30	5 638	- 29	271	118	118
• OCW-vertegenwoordiging in het buitenland	1 777		- 100	1 677	- 100	200	48	48
• Participeren in multilaterale organisaties	3 282		3 282	1	1			
• Stimuleren van internationale uitwisseling van kennis en cultuur, beleidsonderzoek en benchmarking	609		70	679	70	70	70	70
Apparaatsuitgaven	2 762		- 290	2 472	- 410	- 541	- 806	- 806
Ontvangsten	99			99				

Artikel 9. Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 9 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	177 707	72 384	- 45 434	204 657	94 581	168 392	138 350	151 477
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	177 707	72 384	- 45 434	204 657	94 581	168 392	138 350	151 477
Programma-uitgaven	174 720	72 384	- 44 681	202 423	95 500	169 435	139 548	153 050
<i>Zorgen voor de beschikbaarheid van voldoende personeel</i>	95 897	88 614	- 21 841	162 670	165 143	239 690	209 803	223 305
• Arbeidsmarkt	17 055	- 7 176	- 510	9 369	- 7 876	- 7 876	- 7 876	- 7 876
• Arbeidvoorwaarden	10 548	- 1 169	4 000	13 379	- 2 744	- 2 734	- 2 734	- 2 734
• Sociale zekerheid	10 400			10 400	- 1 000	- 1 000	- 1 000	- 1 000
Enveloppe lerarenbeleid/actieplan	57 894	96 959	- 25 331	129 522	176 763	251 300	221 413	234 915

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
<i>Versterken van de positie van leraren en zorgen voor personeel van voldoende kwaliteit</i>	44 833	- 16 230	3 100	31 703	- 37 730	- 38 340	- 38 340	- 38 340
• Opleiding en scholing	36 836	- 9 633	3 100	30 303	- 30 854	- 31 437	- 31 430	- 31 430
• Versterking beroepsgroep	7 997	- 6 597		1 400	- 6 876	- 6 903	- 6 910	- 6 910
<i>Programmakosten-overig</i>	33 990		- 25 940	8 050	- 31 913	- 31 915	- 31 915	- 31 915
• ZVOO	31 910		- 25 990	5 920	- 31 913	- 31 915	- 31 915	- 31 915
• Uitvoeringsorganisatie CFI	2 080		50	2 130				
Apparaatsuitgaven	2 987		- 753	2 234	- 919	- 1 043	- 1 198	- 1 573
Ontvangsten								

Toelichting mutaties

Voor het artikel arbeidsmarkt- en personeelsbeleid is sprake van een neerwaartse bijstelling van de uitgaven en verplichtingen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2008 van € 45,4 miljoen. Voor € 35,5 miljoen betreft het technische mutaties en voor € 9,9 miljoen beleidsmatige mutaties.

Toelichting per operationele doelstelling (uitgavenmutaties)

Zorgen voor de beschikbaarheid van voldoende personeel

Actieplan LeerKracht van Nederland

In vervolg op de Nota van Wijziging is, ter verdere invulling van de dekking op de investeringen als gevolg van de kabinetsreactie op het rapport van de commissie Rinnooy Kan, de begroting 2008 aangepast voor de ILO-vergoedingen tranche 2008 (structureel + € 34,5 miljoen), een intertemporele compensatie (2008 – € 53,5 miljoen, 2009 + € 3,3 miljoen, 2010 + € 57,4 miljoen en 2011 – € 7,2 miljoen) en de correctie van de BAPO-regeling (2008 – € 4 miljoen oplopend tot – € 48 miljoen in 2012).

Arbeidsvoorwaarden

Ten behoeve van de arbeidsvoorwaardelijke middelen voorgezet onderwijs is een kasschuif van € 4 miljoen gepleegd.

Versterken van de positie van leraren en zorgen voor personeel van voldoende kwaliteit

Opleiding en scholing

Voor diverse middelen – godsdienstonderwijs en project rekenen en taal – zijn in 2007 verplichtingen aangegaan tot een bedrag van € 3,1 miljoen, waarvan de uitgaven in 2008 plaatsvinden.

Programmakosten-overig

ZVOO

Ten behoeve van de arbeidsvoorwaardelijke middelen voorgezet onderwijs is een kasschuif van circa € 6 miljoen gepleegd.

Artikel 11. Studiefinanciering

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 11 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	3 651 579		180 213	3 831 792	227 113	201 069	184 164	177 677
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	3 651 579		180 213	3 831 792	227 113	201 069	184 164	177 677
Programma-uitgaven	3 650 484		180 170	3 830 654	227 099	201 091	184 272	177 785
<i>Waarborgen van de algemene financiële toegankelijkheid van het onderwijs voor studenten</i>	<i>1 661 797</i>		<i>32 560</i>	<i>1 694 357</i>	<i>40 026</i>	<i>25 653</i>	<i>19 309</i>	<i>2 155</i>
• Basisbeurs	992 453		31 703	1 024 156	36 158	15 053	8 676	- 7 329
• Reisvoorziening	669 344		857	670 201	3 868	10 600	10 633	9 484
<i>Waarborgen toegankelijkheid van het onderwijs voor studerende met minder draagkrachtige ouders</i>	<i>681 936</i>		<i>1 937</i>	<i>683 873</i>	<i>- 5 940</i>	<i>- 10 438</i>	<i>- 12 231</i>	<i>- 8 189</i>
• Aanvullende beurs	681 936		1 937	683 873	- 5 940	- 10 438	- 12 231	- 8 189
<i>Waarborgen flexibiliteit in de wijze van financiering door de studerende</i>	<i>1 035 800</i>		<i>206 500</i>	<i>1 242 300</i>	<i>289 700</i>	<i>310 200</i>	<i>318 600</i>	<i>319 500</i>
• Bijverdiengrens								
• Leenfaciliteit	1 035 800		206 500	1 242 300	289 700	310 200	318 600	319 500
<i>Studenten in staat stellen meer tijd in de eigen studie te investeren</i>	<i>120 000</i>		<i>- 80 000</i>	<i>40 000</i>	<i>- 106 000</i>	<i>- 132 000</i>	<i>- 147 000</i>	<i>- 140 000</i>
• Collegegeldkrediet	120 000		- 80 000	40 000	- 106 000	- 132 000	- 147 000	- 140 000
<i>Stimuleren van internationale studenten-mobiliteit</i>	<i>34 000</i>			<i>34 000</i>				
<i>Overige uitgaven Studiefinanciering</i>	<i>45 470</i>		<i>18 841</i>	<i>64 311</i>	<i>9 055</i>	<i>7 326</i>	<i>5 245</i>	<i>3 945</i>
<i>Programmakosten-overig</i>	<i>71 481</i>		<i>332</i>	<i>71 813</i>	<i>258</i>	<i>350</i>	<i>349</i>	<i>374</i>
• Uitvoeringsorganisatie IBG	71 481		332	71 813	258	350	349	374
Totaal programma-uitgaven	3 650 484		180 170	3 830 654	227 099	201 091	184 272	177 785
- Waarvan relevant	1 655 684		50 670	1 706 354	19 699	12 991	20 572	23 385
- Waarvan niet-relevant	1 994 800		129 500	2 124 300	207 400	188 100	163 700	154 400
Apparaatsuitgaven	1 095		43	1 138	14	- 22	- 108	- 108
Totaal ontvangsten	408 100		12 900	421 000	24 000	33 500	52 000	72 400
• Flexibiliteit financiering studerende	364 970		1 430	366 400	12 337	26 630	45 145	65 545
• Overige ontvangsten	43 130		11 470	54 600	11 663	6 870	6 855	6 855
Totaal ontvangsten	408 100		12 900	421 000	24 000	33 500	52 000	72 400
- Waarvan relevant	203 600		9 800	213 400	10 300	5 000	7 400	12 500
- Waarvan niet-relevant	204 500		3 100	207 600	13 700	28 500	44 600	59 900

Toelichting mutaties

Ten opzichte van de stand ontwerpbegroting 2008 zijn de uitgaven met € 180,2 miljoen gestegen. Voor € 139,8 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de raming van de uitgaven opwaarts bijgesteld met € 40,4 miljoen. De ontvangsten zijn met € 12,9 miljoen gestegen, waarvan € 3,1 miljoen als gevolg van technische mutaties en € 9,8 miljoen als gevolg van autonome mutaties.

Uitgaven

Ten opzichte van de stand ontwerpbegroting 2008 zijn de uitgaven met € 180,2 miljoen gestegen. De technische mutaties van € 139,8 miljoen houden voornamelijk verband met de prijsbijstelling voor de indexering van de normen studiefinanciering (€ 49,7 miljoen) en een bijstelling van de uitgaven aan de prestatiebeurs (€ 23 miljoen) en de leenfaciliteit (€ 66,5 miljoen) op grond van de realisatiegegevens over 2007. Binnen het totale geraamde bedrag aan leningen is voorts op grond van de realisatiegegevens over 2007 een verschuiving aangebracht van de uitgaven aan collegegeldkrediet naar de reguliere rentedragende lening (leenfaciliteit).

De raming van de uitgaven is voorts per saldo met € 40,4 miljoen verhoogd door de volgende autonome en beleidsmatige mutaties:

- Een bijstelling van de raming leerlingaantallen (- € 6,5 miljoen). Deze post is toegelicht in het algemene deel van deze suppletoire begroting.
- Een intertemporele compensatie van € 31,5 miljoen. De autonome meevaller op de begroting studiefinanciering bij de slotwet 2007 is ingezet voor de autonome tegenvaller op deze begroting in het jaar 2008.
- Een autonome bijstelling van de raming op grond van de realisatiegegevens over 2007 (per saldo € 15,4 miljoen). Deze tegenvaller is vooral het gevolg van een verhoging van de geraamde uitgaven aan de deelnemers bol van niveau 3 en 4, die de studiefinanciering niet als een prestatiebeurs ontvangen vanwege cohortgarantie (deelnemers bol die al studiefinanciering ontvingen vóór de invoering van de prestatiebeurs bol in het schooljaar 2005–2006). Deze groep blijft langer een bol-opleiding volgen dan geraamd, waardoor de verwachte uitgaven opwaarts zijn bijgesteld.

Ontvangsten

De overige ontvangsten nemen vooral toe door de opname in de begroting van de ontvangsten uit onrecht bezit van de OV-kaart. Het gaat hier om studerenden die geen recht (meer) hebben op studiefinanciering, en hun OV-kaart niet of te laat inleveren. In de meest recente onderhandelingen met de vervoersbedrijven is contractueel overeengekomen dat deze ontvangsten met ingang van 2008 ten gunste komen van de Rijksbegroting (in plaats van de vervoersbedrijven).

Artikel 12. Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten*Budgettaire gevolgen van beleid***Budgettaire gevolgen van beleid artikel 12 (x € 1 000)**

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amende- menten	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	306 359	- 40 000	20 082	286 441	- 126 031	- 86 721	- 89 517	- 91 413
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	306 359	- 40 000	20 082	286 441	- 126 031	- 86 721	- 89 517	- 91 413
Programma-uitgaven	306 359	- 40 000	20 082	286 441	- 126 031	- 86 721	- 89 517	- 91 413
<i>Financiële toegankelijkheid onderwijs voor leerlingen vo en deelnemers bol</i>	<i>276 400</i>	<i>- 40 000</i>	<i>22 400</i>	<i>258 800</i>	<i>- 124 100</i>	<i>- 84 800</i>	<i>- 87 600</i>	<i>- 89 500</i>
• TS 17-	210 300	- 40 000	23 300	193 600	- 122 600	- 83 300	- 86 200	- 87 700
• VO 18+	64 800		- 600	64 200	- 1 200	- 1 200	- 1 100	- 1 500

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
waarvan niet-relevante uitgaven	700			700				
• TS 18+ vavo	1 300		- 300	1 000	- 300	- 300	- 300	- 300
<i>Financiële toegankelijkheid onderwijs voor studenten aan de lerarenopleiding</i>	12 700		- 2 300	10 400	- 2 300	- 2 300	- 2 300	- 2 300
• TS 18+ tlo	12 700		- 2 300	10 400	- 2 300	- 2 300	- 2 300	- 2 300
<i>Beheersen schoolkosten in het vo en de bol</i>								
<i>Programma-uitgaven overig</i>	17 259		- 18	17 241	369	379	383	387
• Uitvoeringsorganisatie IBG	17 259		- 18	17 241	369	379	383	387
Totaal ontvangsten	9 500		2 100	11 600	1 000	- 700	- 1 100	- 1 100
• TS 17-	3 100		1 300	4 400	200	- 1 500	- 1 900	- 1 900
• VO 18+	6 000		600	6 600	600	600	600	600
• TS 18+	400		200	600	200	200	200	200

Toelichting mutaties

Ten opzichte van de stand ontwerpbegroting 2008 inclusief nota van wijziging zijn de uitgaven met € 20,1 miljoen gestegen. Voor € 4,9 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de raming van de uitgaven opwaarts bijgesteld met € 15,2 miljoen. De ontvangsten zijn met € 2,1 miljoen gestegen als gevolg van autonome mutaties (op grond van realisatiegegevens 2007).

Toelichting per operationele doelstelling

Financiële toegankelijkheid onderwijs voor leerlingen vo en deelnemers bol

De raming van de uitgaven is per saldo met € 22,4 miljoen verhoogd door:

- een bijstelling van de raming leerlingaantallen (€ 3,1 miljoen). Deze post is toegelicht in het algemene deel van deze suppletoire begroting.
- een verhoging van het budget met € 40,0 miljoen ter financiering van de betaling in juli/augustus 2008 van de gehele tegemoetkoming WTOS voor leerlingen in het voortgezet onderwijs over het schooljaar 2008–2009. Normaliter zou de tweede termijn betaald worden in januari/februari 2009. Hierdoor wordt voorkomen dat de ouders van vo-leerlingen de schoolboekenrekening (gedeeltelijk) moeten voorfinancieren. Het budget voor 2009 is met € 40 miljoen verlaagd.
- Een neerwaartse bijstelling van de raming met € 25,6 miljoen op grond van de doorwerking van de realisatiegegevens over 2007. Deze bijstelling houdt voornamelijk verband met een lager aantal ouders/leerlingen dat gebruik maakt van de regelingen dan geraamd.
- Een technische verhoging van het budget met € 4,9 miljoen als gevolg van indexering van de normen voor de vergoeding.

Financiële toegankelijkheid onderwijs voor studenten aan de lerarenopleiding

De raming van de uitgaven is met € 2,3 miljoen verlaagd op grond van de doorwerking van de realisatiegegevens over 2007. Deze bijstelling houdt voornamelijk verband met een lager aantal studenten dat gebruik maakt van de regelingen dan geraamd.

Artikel 13. Lesgeld

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 13 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	6 016		74	6 090	- 262	- 303	- 324	- 324
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	6 016		74	6 090	- 262	- 303	- 324	- 324
• Uitvoeringsorganisatie IBG	6 016		74	6 090	- 262	- 303	- 324	- 324
Ontvangsten lesgeld	185 300		5 300	190 600	3 300	3 900	4 400	4 900

Toelichting mutaties

Ten opzichte van de stand ontwerp begroting 2008 zijn de uitgaven met € 74 000 gestegen als gevolg van technische mutaties. De ontvangsten lesgeld zijn met € 5,3 miljoen opwaarts bijgesteld als gevolg van autonome ontwikkelingen.

Toelichting operationele doelstelling

De raming van de ontvangsten lesgeld is met € 5,3 miljoen verhoogd door:

- een bijstelling van de raming leerlingaantallen (€ 0,9 miljoen). In de algemene toelichting bij deze suppletoire begroting is een nadere toelichting opgenomen.
- Een aanpassing van de raming op grond van de realisatiegegevens over het jaar 2007 (€ 4,4 miljoen).

Artikel 14. Cultuur

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen artikel 14 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013
Verplichtingen	671 788	18 494	690 282	1 570	- 3 613	- 5 173	- 5 173	- 5 173
Totale uitgaven	872 729	18 494	891 223	1 570	- 3 613	- 5 173	- 5 173	- 5 173
Programma-uitgaven	817 783	17 669	835 452	- 1 981	- 2 121	- 2 537	- 2 537	- 2 537
<i>Bevorderen van de deelname van de burgers aan kunsten</i>	<i>528 134</i>	<i>- 5 508</i>	<i>522 626</i>	<i>- 700</i>	<i>- 700</i>	<i>- 700</i>	<i>- 700</i>	<i>- 700</i>
• Cultuurnota 2005–2008	435 137	442	435 579					
– Cultuurproducerende instellingen	298 017	0	298 017					
– Cultuur ondersteunende instellingen	54 279	442	54 721					
– Fondsen	82 840		82 840					
• Film	20 000		20 000					
• Verbreden inzet Cultuur	72 721	- 7 950	64 771	- 700	- 700	- 700	- 700	- 700
• Internationaal Cultuurbeleid (HGIS)	276	2 000	2 276					
<i>Behoud en Beheer Cultureel Erfgoed</i>	<i>201 864</i>	<i>27 458</i>	<i>229 322</i>	<i>- 1 115</i>	<i>- 1 115</i>	<i>1 115</i>	<i>- 1 115</i>	<i>- 1 115</i>
• Subsidies Monumentenzorg	69 447	3 135	72 582	135	135	135	135	135
• Archieven	22 565	500	23 065					
• Beelden voor de toekomst	23 810	12 350	36 160					
• Huisvesting	70 789		70 789					
• Musea (niet cultuurnota)	2 614	3 300	5 914					

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013
• Behoud en Beheer (overig)	2 389	250	2 639					
• Verdrag van Malta en subsidies Archeologie	10 250	7 923	18 173	- 1 250	- 1 250	- 1 250	- 1 250	- 1 250
<i>Bibliotheken</i>	<i>35 340</i>	<i>893</i>	<i>36 233</i>					
• Subsidies	668		668					
• Monitoring en evaluatie								
• Provinciale vernieuwingsplannen	21 227	500	21 727					
• RVP blinden en slechtzienden	13 445	393	13 838					
<i>Programmakosten Overig (wo Enveloppe, taakstelling en loon- en prijsbijstelling)</i>	<i>34 690</i>	<i>5 077</i>	<i>29 613</i>					
<i>Nationaal Archief</i>	<i>17 755</i>	<i>- 97</i>	<i>17 658</i>	<i>- 166</i>	<i>- 306</i>	<i>- 722</i>	<i>- 722</i>	<i>- 722</i>
Apparaatsuitgaven	54 946	825	55 771	3 551	- 1 492	- 2 636	- 2 636	- 2 636
• bestuursdepartement	10 656	1 602	12 258	184	- 291	- 1 140	- 1 140	- 1 140
• uitvoeringsdiensten	44 290	- 777	43 513	3 367	- 1 201	- 1 496	- 1 496	- 1 496
Ontvangsten	24 304	19 452	43 756					

Toelichting mutaties

Voor artikel 14 (Cultureel) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 18,5 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2008. Voor € 10,4 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van beleidsmatige mutaties is de begroting met € 8,1 miljoen gestegen.

Toelichting per operationele doelstelling

Bevorderen van de deelname van de burgers aan de Kunsten

- Een intertemporele compensatie van € 2 miljoen op het terrein van het Internationaal Cultuurbeleid in het kader van de HGIS.

Behoud en beheer Cultureel Erfgoed

Binnen dit segment van de Cultuurbegroting zijn de volgende mutaties te onderscheiden:

- Een intertemporele compensatie van € 3,1 miljoen voor de financiering van de ontstane knelpunten in de museale sector;
- Daarnaast een drietal intertemporele compensaties ten behoeve van de gerezen problematiek rond Radio Kootwijk (€ 0,3 miljoen), het onderzoeksproject opgravingen (€ 2,1 miljoen) en tenslotte ten behoeve van de overdracht van erfgoed taken van de Museum Vereniging aan de Stichting Erfgoed Nederland (€ 0,4 miljoen).

Artikel 15 Media

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 15 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	853 393		598	853 991				
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	843 193		598	843 791				
Programma-uitgaven	843 193		598	843 191				
<i>Bevorderen dat alle burgers toegang hebben tot een kwalitatief hoogwaardig, onafhankelijk en pluriform media-aanbod</i>	<i>838 740</i>			<i>838 740</i>				
• Financiering publieke omroep	822 226			822 226				
• Stimuleringsfonds	16 514			16 514				
<i>Programmakosten-overig</i>	<i>4 453</i>		<i>598</i>	<i>5 051</i>				
• Overige uitgaven (geen Mediawet)	4 453		598	5 051				
Ontvangsten	232 234		4 153	236 387				

Toelichting operationele doelstelling

Programmakosten overig

Voor de subsidiëring van het High Definition project van Fabchannel wordt € 0,6 miljoen overgedragen door het ministerie van Economische Zaken aan het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap.

Ontvangsten

De mutatie op de ontvangsten heeft betrekking op gemaakte betalingsregelingen voor de te ontvangen bedragen zerobase. Als gevolg van deze betalingsregelingen zijn de ontvangsten in de afgelopen jaren achtergebleven bij de raming. De ontvangstenraming voor 2008 wordt nu verhoogd met het bedrag van de achtergebleven ontvangsten van € 4,2 miljoen.

Artikel 16 Onderzoek en Wetenschapsbeleid

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 16 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	951 727	- 79 000	20 286	893 013	- 28 411	- 15 402	11 572	23 822
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	1 044 108	- 77 000	18 598	985 706	- 28 415	- 15 402	- 537	- 522
Programma-uitgaven	1 040 676	- 77 000	18 859	982 535	- 27 449	- 14 957	197	212
<i>Zorgen voor een voldoende toerusting van het onderzoeksstelsel</i>	<i>743 595</i>		<i>2 452</i>	<i>746 047</i>	<i>1 966</i>	<i>43</i>	<i>197</i>	<i>212</i>
• NWO	302 701		140	302 841	140	140	140	140
• KNAW	87 769		41	87 810	41	41	41	41

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
• Koninklijke Bibliotheek (KB)	42 912		12	42 924	12	12	12	12
• Stichting Anno								
• KNAW bibliotheek	2 365		2	2 367	2	2	2	2
• LF TUD bibliotheek	7 146			7 146				
• IISG	273			273				
• SURF	2 270			2 270				
• CPG	476			476				
• TNO	191 693		807	192 500	- 1 228	- 3 166	- 3 522	- 3 522
• BPRC/Stichting AAP	9 183			9 183				
• Nationaal Herbarium	1 147			1 147				
• NLR	865			865				
• Waterloopkundig Laboratorium	1 340			1 340				
• Grondmechanica Delft	800			800				
• MARIN	903			903				
• STT	192			192				
• EMBC	724			724				
• EMBL	3 248			3 248				
• ESA	32 101			32 101				
• CERN	30 535			30 535				
• ESO	5 915			5 915				
• EG-Liaison	230		60	290	75	90	100	115
• NTU/INL	2 039		925	2 964	925	925	925	925
• EIB	1 215			1 215				
• Montesquieu Instituut	1 000			1 000				
• Nationale coördinatie	8 817		- 611	8 206	105	209	553	553
• Bilaterale samenwerking	5 538			5 538				
• Veligheid			1 129	1 129	2 000	2 000	2 000	2 000
• Nader te verdelen	198		- 53	145	- 106	- 210	- 54	- 54
<i>Het bevorderen van wetenschappelijke activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van specifieke kennis en/of aan het oplossen van belangrijke maatschappelijke vraagstukken</i>								
	118 197	- 2 000	15 407	131 604	- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000
• FES – BSIK	44 741		17 413	62 154				
• FES – cleanrooms nanotechnologie								
• FES – TNO automotive								
• FES- ITER								
• FES-GATE	2 000			2 000				
• FES- grootschalige researchfaciliteiten	22 822			22 822				
• FES- Parelsnoer	7 750			7 750				
• Genomics	17 000		- 2 000	15 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000
• Smart-mix	4 865			4 865				
• EET	994		- 6	988				
• NEMO	1 725			1 725				
• Talentenkracht	300			300				
• Kust- en zeeonderzoek	2 000			2 000				
• ASTRON/LOFAR	2 000			2 000				
• Grootschalige research infrastructuur	12 000	- 2 000		10 000	- 2 000	- 1 000		
<i>Ruimte voor excellente onderzoekers en excellente wetenschap</i>								
	178 613	- 75 000	1 000	104 613	1 000	1 000	2 000	2 000
• Vernieuwingsimpuls	163 613	- 75 000		88 613	- 27 000	- 13 000		
• VI-vrouwencomponent	2 000			2 000				
• Talent Mozaiek	2 000			2 000				
• Talent Rubicon	4 000			4 000				
• Aspasia	2 000			2 000				
• Creatieve promovendi	4 000			4 000				
• Vrouwelijke hoogleraren	1 000			1 000				
• Graduate schools			1 000	1 000	1 000	1 000	2 000	2 000
<i>Programmakosten-overig</i>								
• Uitvoeringsorganisatie CFI	271			271				
Apparaatsuitgaven	3 432		- 261	3 171	- 381	- 445	- 734	- 734
Ontvangsten	167 475		17 327	184 802	- 1 228	- 3 166	- 3 522	- 3 522

Toelichting mutaties

Voor Onderzoek en wetenschapsbeleid is sprake van een daling van de uitgaven met € 58,4 miljoen ten opzichte van de miljoenennota 2008. Voor € 77 miljoen betreft het een daling in verband met het bestuursakkoord dat met de VSNU is gesloten met betrekking tot Vernieuwingsimpuls hetgeen bij nota van wijziging is geactualiseerd. Voor € 17,3 miljoen betreft het een stijging in verband met technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 1,3 miljoen gestegen.

De negatieve mutatie van – € 27 miljoen (2009) en – € 13 miljoen (2010) is een gevolg van een administratieve onvolkomenheid. Deze mutatie zal bij miljoenennota worden gecorrigeerd.

De ontvangsten zijn met € 17,3 miljoen gestegen. Het betreffen hier uitsluitend technische mutaties.

Artikel 24. Kinderopvang

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	1 983 956		477 368	2 461 324	449 105	87 289	38 289	38 289
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	1 983 956		477 368	2 461 324	449 105	87 289	38 289	38 289
Programma-uitgaven	1 983 956		476 932	2 460 888	448 935	87 289	38 289	38 289
<i>Kinderopvang is van goede kwaliteit, passend bij de leeftijd, mogelijkheden en behoeften van kinderen</i>								
• Subsidies	50 399		- 9 179	41 220	- 24 188	- 24 018	- 24 018	- 24 018
• Kwaliteit en opleidingen	11 399		- 1 179	10 220	- 1 188	- 1 018	- 1 018	- 1 018
• Taskforce wachtlijsten	10 000		- 8 000	2 000	- 3 000	- 3 000	- 3 000	- 3 000
	29 000			29 000	- 20 000	- 20 000	- 20 000	- 20 000
<i>Kinderen kunnen gebruik maken van kinderopvang zonder financiële drempels voor de ouders</i>								
• Kinderopvangtoeslag	1 932 812		486 111	2 418 923	473 123	101 307	62 307	62 307
	1 932 812		486 111	2 418 923	473 123	101 307	62 307	62 307
<i>Harmonisatie regelgeving kinderopvang en peuterspeelzalen om alle kinderen te bereiken die VVE nodig hebben</i>								
• Harmonisering kinderopvang, peuterspeelzalen en VVE								
<i>Programmakosten-overig</i>	745			745				
Apparaatsuitgaven			436	436	170			
Ontvangsten	23 313		661 000	684 313	697 000	718 000	739 000	761 000

Toelichting

Voor kinderopvang is sprake van een stijging van de uitgaven en verplichtingen met € 477,4 miljoen ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting 2008. Voor +/- € 52,8 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 530,2 miljoen gestegen.

De ontvangsten zijn met € 641 miljoen gestegen ten gevolge van het op de OCW-begroting onderbrengen van de ontvangsten samenhangend met

de premieheffing voor de verplichte werkgeversbijdrage kinderopvang. Dit betreft een niet relevante technische mutatie. Daarnaast worden de ontvangsten met een bedrag van € 20 miljoen verhoogd in verband met een verwacht hoger effect afrekening oude jaren.

Toelichting per operationele doelstelling

Kinderopvang is van goede kwaliteit, passend bij de leeftijd, mogelijkheden en behoeften van kinderen.

Algemeen.

In totaal is hier een bedrag van -/- € 9,2 miljoen gemuteerd.

Subsidies.

Het opgenomen bedrag van -/- € 1,2 miljoen is voor -/- € 1,7 miljoen van technische aard. Voor een bedrag van € 0,5 miljoen betreft het een toevoeging aan het budget 2008 in verband met vertraagde afrekening van projecten.

Kwaliteit en opleidingen.

Het opgenomen bedrag van -/- € 8 miljoen betreft twee technische mutaties. Het gaat om overboekingen naar het Gemeentefonds van € 5 miljoen voor buitenschoolse opvang en van € 3 miljoen voor kwaliteit en toezicht kinderopvang.

Kinderen kunnen gebruik maken van kinderopvang zonder financiële drempels voor de ouders

Kinderopvangtoeslag.

In totaal wordt hier een bedrag van € 486,1 miljoen gemuteerd. Daarvan is -/- € 43,6 miljoen van technische aard.

Het resterende bedrag van € 529,7 miljoen betreft de volgende mutaties:

- Wet Inburgering (intertemporele compensatie) ter grootte van € 7,7 miljoen. Op basis van de Wet Inburgering krijgen de gemeenten in 2007 via het Gemeentefonds een bedrag van € 7,7 miljoen. Per abuis is deze overboeking niet meegenomen in de zogenaamde september-circulaire. Deze middelen zullen in 2008 alsnog betaald worden. Met deze mutatie worden de middelen doorgeschoven van 2007 naar 2008.
- Stijging uitgaven Kinderopvangtoeslag ter grootte van € 522 miljoen. Door het Centraal Planbureau is geraamd dat de uit te betalen kinderopvangtoeslag bij ongewijzigd beleid de komende jaren fors zal uitstijgen boven het in de begroting opgenomen budget. Zonder verdere maatregelen zal de overschrijding oplopen van € 538 miljoen in 2008 tot € 1 150 miljoen in 2011. Langs drie wegen wordt deze problematiek opgelost.
  1. Door een structurele verhoging van het beschikbare budget. Deze betreft met name een substantiële toevoeging aan het budget voor de kinderopvangtoeslag uit de zogenaamde enveloppemiddelen.
  2. Door maatregelen die leiden tot een beperking van de groei in uitgaven van de kinderopvangtoeslag. Deze betreffen onder meer het tegengaan van misbruik en oneigenlijk gebruik, het aanpassen van de maximum uurprijs en een beperkte aanpassing in de ouderbijdragetabel.
  3. Door een substantiële incidentele bijdrage vanuit de algemene middelen en een verhoging van de ontvangstenraming. Omdat de te treffen maatregelen pas in 2011 hun volle beslag zullen hebben, vindt voor de daarvoor liggende jaren een incidentele verhoging van het budget voor de kinderopvangtoeslag plaats. In 2008 gaat

het om een bedrag van € 502 miljoen. Tevens worden de verwachte ontvangsten structureel met € 20 miljoen opgehoogd.

Artikel 25. Emancipatie

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 25 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	14 746		- 702	14 044	- 398	- 456	- 621	- 181
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	14 820		- 702	14 118	- 398	- 456	- 621	- 181
Programma-uitgaven:	12 988		- 823	12 165	- 406	- 406	- 406	34
Emancipatie								
<i>Het verankeren van het emancipatie-perspectief in het beleid van departementen</i>	2 488		23	2 511				
Stimuleringsuitgaven:								
• Emancipatie algemeen	1 988							
• Onderzoek	500							
<i>Het versterken van het emancipatie-perspectief in de samenleving</i>	8 000		- 500	7 500				
Subsidies:								
• Kennisinstructuur	3 500							
• Emancipatieprojecten	4 500							
Homo-emancipatie								
<i>Het verankeren van het emancipatie-perspectief in het beleid van departementen</i>	500		0	500				
Stimuleringsuitgaven:								
• Homo-emancipatie algemeen	500							
<i>Het versterken van het emancipatie-perspectief in de samenleving</i>	2 000		- 346	1 654	- 406	- 406	- 406	34
Subsidies:								
• Homo-emancipatie	2 000							
Apparaatsuitgaven	1 832		121	1 953	8	- 50	- 215	- 215
Ontvangsten								

Toelichting mutaties

Voor Emancipatie is sprake van een daling van de uitgaven met € 0,7 miljoen ten opzichte van de stand ontwerp-begroting 2008. Dit zijn technische mutaties.

2.3 Niet-beleidsartikelen

Artikel 17. Nominaal en Onvoorzien

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 17 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	- 4 308	- 13 084	950 135	932 743	925 952	933 277	944 970	937 456
Waarvan garantieverplichtingen								
Uitgaven	- 4 308	- 13 084	950 135	932 743	925 952	933 277	944 970	937 456
• Loonbijstelling			756 897	756 897	746 940	743 107	740 201	741 542
• Prijsbijstelling			184 303	184 303	188 546	187 353	185 872	188 506
• Nader te verdelen	- 4 308	- 13 084	8 935	- 8 457	- 9 534	2 817	18 717	7 408
Ontvangsten	2 488		1 394	3 882				

Toelichting:

Loonbijstelling

De mutatie van € 756,9 miljoen betreft de loonbijstelling tranche 2008. De uitdeling loonbijstelling tranche 2008 naar de verschillende beleids-terreinen wordt in de 2e suppletoire begroting 2008 en de ontwerp-begroting 2009 verwerkt.

Prijsbijstelling

De prijsbijstelling tranche 2008 betreft een bedrag van € 184,3 miljoen. De uitdeling van de prijsbijstelling tranche 2008 naar de verschillende beleids-terreinen wordt in de 2e suppletoire begroting 2008 en de ontwerp-begroting 2009 verwerkt.

Nader te verdelen

De mutatie wordt grotendeels verklaard door de toevoeging en uitdeling van de eindejaarsmarge 2007/2008 ad € 190,3 miljoen en een generale kasschuif uit de voorjaarsnotabesluitvorming van € 93,3 miljoen om de OCW-begroting over de jaren heen sluitend te maken. Tenslotte is de centraal geparkeerde efficiencytaakstelling rijksdienst uit het coalitie-akkoord over de verschillende beleidsartikelen verdeeld.

Ontvangsten

Deze mutatie betreft een kasschuif naar 2008 van de nog niet teruggevoerde ontvangsten in 2007.

Artikel 18. Ministerie Algemeen

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 18 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	117 232		19 832	137 064	1 706	- 949	- 7 806	- 11 071
Waarvan garantieverplichtingen								
Uitgaven	117 232		19 832	137 064	1 706	- 949	- 7 806	- 11 071
• Niet toe te rekenen uitgaven bestuursdepartement	111 323		6 389	117 712	- 2 734	- 5 285	- 11 476	- 11 476
Apparaatskosten onverdeeld	5 909		13 443	19 352	4 440	4 336	3 670	405
Ontvangsten	567		37	604				

Toelichting mutaties

Het totale budget op artikel 18 is met € 19,8 miljoen verhoogd. Er is per saldo € 3,6 miljoen toegevoegd door technische overboekingen tussen artikelen of departementen.

Daarnaast is beleidsmatig een budget € 16,2 miljoen toegevoegd. Dit wordt grotendeels verklaard door kasschuiven. Belangrijkste hiervan is € 3,1 miljoen voor een voorziening voor vervanging meubilair en € 2,3 miljoen voor een uitgestelde betaling aan IBG voor het project IBG2010!. Daarnaast is per saldo een kasschuif van € 11,4 miljoen verwerkt als gevolg van vertraagde of uitgestelde projecten en/of investeringen op het gebied van onder andere energiebesparende maatregelen, invoering rijkslogo en vervanging van dienstauto's etc.

Conform het Regeerakkoord is de efficiëncytaakstelling rijksdienst en ZBO's verwerkt door het budget in 2008 met € 1,2 miljoen oplopend naar € 11,7 miljoen in 2011 en volgende te verlagen. Voor de overgang van Kinderopvang en Emancipatie is structureel € 0,53 miljoen toegevoegd ter compensatie van de personeelkosten bij de ondersteuning.

Artikel 19. Inspecties

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 19 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	47 436		12 447	59 883	11 399	9 250	5 752	5 752
Waarvan garantieverplichtingen								
Uitgaven	47 436		12 447	59 883	11 399	9 250	5 752	5 752
• Erfgoedinspectie	2 733		- 98	2 635	- 107	- 213	- 427	- 427
• Inspectie van het onderwijs	44 703		12 545	57 248	11 506	9 463	6 179	6 179
Ontvangsten								

Toelichting mutaties

Erfgoedinspectie

Dit artikelonderdeel is verlaagd met een bedrag van € 0,1 miljoen in verband met de efficiency taakstelling Balkenende IV.

Onderwijsinspectie

Dit artikelonderdeel is verhoogd met een bedrag van € 12,5 miljoen, te weten:

- een verhoging van € 11,5 miljoen in verband met de structurele overkomst van mensen en middelen van het Kwaliteitscentrum Examinering (KCE) naar de Inspectie
- diverse verhogingen van in totaal € 1,8 miljoen in verband met:
  - overdracht toezicht indicatiestelling van LCTI naar de Inspectie
  - continuering pilot toezicht op de VVE in de 4 grote steden
  - overdracht 2e lijns toezicht kinderopvang van de IWI ((SZW) naar de Inspectie
  - intertemporele compensatie in verband met ICT werkzaamheden ten behoeve van CFI
- een verlaging van € 0,8 miljoen in verband met de efficiency-taakstelling Balkenende IV

Artikel 20. Adviesraden

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 20 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2008	Mutaties via NvW en amendementen	Mutaties 1e suppletoire begroting 2008	Stand 1e suppletoire begroting 2008	Mutatie 2009	Mutatie 2010	Mutatie 2011	Mutatie 2012
Verplichtingen	7 600		95	7 695	- 279	- 556	- 1 113	- 1 113
Waarvan garantieverplichtingen								
Uitgaven	7 600		95	7 695	- 279	- 556	- 1 113	- 1 113
• Onderwijsraad	2 627		103	2 750	- 89	- 178	- 357	- 357
• Raad voor Cultuur	3 325		- 68	3 257	- 136	- 271	- 542	- 542
• Adviesraad voor Wetenschaps- en Technologiebeleid	1 648		60	1 708	- 54	- 107	- 214	- 214
Ontvangsten								